FISKERIDIREKTORATET

Adm.enhet: Arealseksjonen
Saksbehandler: Knut Kristian Skjolden
Telefon: 55 23 80 00
Vår referanse: 24/10739
Deres referanse: 24/1985
Dato: 03.10.2024

Risør Kommune
Att: Berit Weiby Gregersen
Postboks 158
4952 RISØR

Fiskeridirektoratets innspill - forslag planprogram og oppstart revisjon av kommuneplanens arealdel 2025-2037 - Risør kommune

Vi viser til oversendelse 19.6.2024, og avtale om utsatt uttalelsesfrist til 3.10.2024.

Fiskeridirektoratet "Livet i havet – vårt felles ansvar"
Fiskeridirektoratet har som formål å fremme lønnsom og verdiskapende næringsaktivitet gjennom bærekraftig og brukerrettet forvaltning av marine ressurser og marint miljø. Samfunnsoppdraget overlapper i stor grad med FNs bærekraftmål nummer 14 «Bevare og bruke havet og de marine ressursene på en måte som fremmer bærekraftig utvikling». Vi skal ivareta fiskeri- og akvakulturnæringenes interesser i planarbeid.

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023–2027
I de nasjonale forventningene står det bl.a. at *«Helhetlig planlegging er nødvendig for å sikre ressursgrunnlaget for utvikling av natur- og kulturbaserte næringer som landbruk, reindrift, fiskeri og reiseliv.»* Det er en nasjonal forventning at *«Det settes av tilstrekkelige og egnede nye arealer for akvakultur gjennom oppdaterte regionale og kommunale planer for kystområdene, som også kan omfatte utvikling av akvakultur utenfor kysten og landbasert akvakultur. Planene ivaretar miljøhensyn og andre samfunnsinteresser.»*

De nasjonale forventningene skal følges opp i kommunenes planarbeid, og ligger til grunn for Fiskeridirektoratets medvirkning i planleggingen.

Vurdering av planprogrammet
Formålet med planarbeidet:
Vi ser positivt på at Risør kommune har som mål for revidert arealdel å lage et forutsigbart styringsdokument for videreutvikling på en bærekraftig måte i et langsiktig perspektiv. Det er videre positivt at bærekraftsmål 14 «Livet i havet» er trukket særlig fram i planprogrammet.

Opplegg for medvirkning
Fiskeridirektoratet anbefaler at det i planprogrammet konkretiseres hvordan kommunen vil sikre medvirkning fra fiskeri- og akvakulturnæringene i planarbeidet.

Konsekvensutredning og utredningsbehov
Når det gjelder hvilke naturressurser som skal vurderes som tema i konsekvensutredningen, er jord- og skogressurser omtalt, men ikke fiskeriressurser. Vi ber om at kapittel 2.4.1. i

forslag til planprogram blir supplert med «Fiskeriressurser». En konsekvensutredning som ikke omfatter konsekvenser for fiskeriressursene, vil etter vår vurdering være mangelfull. Videre forutsetter vi at naturverdier/naturmangfold inkluderer marin natur.

Oppdatering av kystnære fiskeridata
Når en kommune starter arbeid med revisjon av arealdelen, vil Fiskeridirektoratet ta stilling til om det er behov for å oppdatere kystnære fiskeridata i planområdet. Et oppdatert kunnskapsgrunnlag bør ligge til grunn for eventuelle endringer i arealplanen.

Kystnære fiskeridata i Risør kommune er sist oppdatert i 2011. Det hadde vært en fordel om de ble oppdatert. Fiskeridirektoratet vet per i dag ikke om vi har ressurser til en slik oppdatering. Med bakgrunn i framdriftsplanen i planprogrammet, jf. kap. 4.1, forstår vi det som at utredningsarbeidet i tilknytning til arealdelen er planlagt gjennomført til og med første kvartal i 2025. Vi vil informere dere dersom vi ser at vi har ressurser til å oppdatere kystnære fiskeridata i Risør i løpet av denne perioden.

I tillegg til registreringer av fiskeplasser, har Fiskeridirektoratet også tilgang på sporingsdata som viser hvor fiskeriene foregår. Noe av dette er offentlig tilgjengelig i kartverktøyet vårt under kartlaget «Fiskeriaktivitet». Vi har også tilgang til sporingsdata som er unntatt offentlighet, og vi ser av disse dataene at det foregår noe fiske utenfor registrerte fiskeplasser i kommunen. Dette er kunnskap vi kan dele med kommunen i planprosessen.

Eksisterende akvakultur – arealbehov
Fiskeridirektoratet anbefaler at det i planprogrammet blir tatt inn at kommunen skal utrede om det i gjeldende kommuneplan er avsatt tilstrekkelig areal til akvakultur rundt eksisterende akvakulturlokaliteter/-områder. Det gjelder både for de områdene der det er gitt tillatelse til akvakultur etter akvakulturloven og eventuelle arealer som er satt av til akvakultur i kommuneplanen, men som det ikke er gitt akvakulturtillatelse til ennå.

Viktige spørsmål knyttet til dette utredningstemaet er om eksisterende anlegg har stort nok areal, om anlegget og fortøyningene ligger innenfor avsatt areal til akvakultur, eller kombinerte formål der akvakultur er inkludert, eller om området bør utvides. Tilsvarende spørsmål bør også svares ut ifm. eventuell avsetting av nye akvakulturområder i planen.

Fiskeri- og akvakulturinteresser i Risør – registrert i Yggdrasil
Kystnært fiskeri
Det er registrert viktige fiskeplasser med passive redskap, som garn etter ulike torske- og flyndrefisker og aktive redskap, reketråling. Det er også registrert låssettingsplass[1] for sild i Sandvikbukta samt at flere av Havforskningsinstituttets (HI) strandnotstasjoner[2] er lokalisert i Risør. I Fiskermanntallet[3] og Fartøyregisteret[4] er det videre registrert fiskere og fiskefartøy med tilhørighet i Risør kommune.

Akvakultur
Det er registrert to akvakulturlokaliteter for makroalger i Risør kommune. Informasjon om akvakulturtillatelser og lokaliteter finnes i Akvakulturregisteret[5], der også lokalitetenes ytterpunkter er angitt. Informasjon om akvakulturtillatelser er også vist i vårt kartverktøy https://kart.fiskeridir.no/akva , der temalaget «Stedfesting» viser tillatt overflate areal iht. Akvakulturregisteret samt fortøyninger (disse koordinatene er ikke kvalitetskontrollert).

---

[1] https://www.fiskeridir.no/Areal-og-miljo/Areal/Arealplaner/laassettingsplassar-i-arealplanar
[2] https://www.fiskeridir.no/Areal-og-miljo/Areal/Arealplaner/forsking-i-arealplanar
[3] https://www.fiskeridir.no/Yrkesfiske/Registre-og-skjema/Fiskermanntallet
[4] https://www.fiskeridir.no/Yrkesfiske/Registre-og-skjema/Fartoeyregisteret/fartoy-og-eieropplysninger
[5] https://sikker.fiskeridir.no/akvakulturregisteret/web.

Vi anbefaler at areal for akvakultur avsettes som enbruksområder (underformål akvakultur). Dette vil gi forutsigbarhet for næringen. Fortøyninger bør inngå/tegnes inn i arealformål (enbruk eller kombinert formål). Alternativt så bør hensyn til behovet for fortøyninger framgå av plankart og bestemmelser på annen måte. Se nærmere om dette i veileder «Planlegging i sjøområdene»[6], Kommunal- og distriktsdepartementet.

Marint biologisk mangfold - marine naturtyper og gytevirksomhet
Det er flere forekomster av viktige marine naturtyper som større tareskog, skjellsand og ålegrassamfunn i Risørs sjøarealer. Marine naturtyperegisteringer er gjort etter *DN håndbok 19 - Kartlegging av marint biologisk mangfold*, og man vil også finne disse i Miljødirektoratets naturbase. Ved siden av at tareskog og ålegras er viktige ressursområder for yrkes- og fritidsfiskeriene, vil vi peke på ålegras og tare sin evne til å fange karbon og binde CO_2.

Informasjon om gytefelt for torsk i Risør kommune skal være oppdatert i 2020, og er tilgjengelig i vårt kartverktøy under temalaget *«Kystnære fiskeridata»* og videre under *«Gytefelt torsk MB».* Kartlaget viser gytefelt for kysttorsk som er kartlagt gjennom *Nasjonalt program for kartlegging av marine naturtyper* av Havforskningsinstituttet.

For å sikre at marine ressurser samt det marine miljøet generelt ikke skal berøres negativt, og for å unngå en bit-for-bit-nedbygging av kystsonen, som i økende grad kan forringe marine naturtyper og habitat mv., må man i størst mulig grad unngå nedbygging og tiltak som sprengning, mudring, utfylling, deponering, utslipp o.l. i gruntvannsområder i sjø - spesielt hvis planformål og tiltak ikke tilgodeser allmenne interesser i særlig grad.

Viktige tema mtp. tilstrekkelig ivaretakelse av fiskeri- og akvakulturinteresser
Småbåthavner o.l.
Dersom man vil tilrettelegge for småbåtanlegg/-havner, større samlinger av brygger o.l., må slike anlegg plasseres der de ikke gir særlig negativ påvirkning på miljøet, og hvor inngrep i sjøbunn ikke er nødvendig. Bryggeplasser bør søkes samlet på færre, større anlegg fremfor å belaste mange områder. Disponering av sjøarealer til småbåthavner o.a. anlegg i sjø må være basert på kartlegging av sårbare marine naturtyper og produktive og verdifulle grunntvannsområder i sjø og vurderes opp mot behov og langsiktig samfunnsnytte.

Matsikkerhet og -trygghet
Risør kommune omtaler jordvern og dyrkbar mark i planprogrammet. Fiskeridirektoratet anser at bruks- og ressursområder i sjø også er svært viktige. Mat fangstet eller sanket fra sjøen er ofte både sunn og kortreist. Vi vil også fremheve at rent og rikt hav er en absolutt forutsetning for sjømatnæringene og økt tilgang på sjømat. Det bør derfor være økt fokus på å sikre og verne om viktige områder hvor det produseres og sankes/fiskes mat i sjøen samt på verdifulle marine ressursområder og generelt på det marine miljøet. Dette vil være i samsvar med FNs bærekraftsmål, og da spesielt nummer 14 *Livet i havet*.

Fritidsboliger, boligområder o.a. bebyggelse i strandsonen
Erfaringsmessig vil etablering av bolig-/fritidsboliger nær sjø medføre utbyggingspress også i sjø, med økt behov og ønsker om å benytte sjøareal til avløp, vannforsyning, brygger, småbåthavn, marina-, bade- og vannsportanlegg mv. Det bør av hensyn til marint biologisk mangfold ikke legges opp til økning av arealbeslag i produktive gruntvannsområder i sjø. I tillegg til fortrengning kan nedbygging medføre avrenning, forurensing, skadelige utslipp, formørking av vann, plast til sjø mv. Der tiltak kommer i, eller i nærheten av, viktige områder for fiskeri og havbruk, deriblant viktige ressursområder (gytefelt, ålegras, tareskog mv.), kan dette medføre økt konfliktpotensial.

[6] https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/planlegging-i-sjoomradene/id2700314/

Det vil derfor være positivt om Risør kommune gjennom planarbeidet sikrer en restriktiv tilnærming til utbygging i strandsonen, særlig mtp. fritidsformål. Slik kan man også forebygge og unngå tidkrevende arealkonflikter. Vi viser f.eks. til «Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen» kap. 6 og 8.

Planvask og *arealnøytralitet*
Risør kommune har søkt Miljødirektoratet om midler til "planvask". Vi antar man skal vurdere tidligere godkjent arealbruk mtp. klima, naturmangfold mv, jf. *Nasjonale forventninger* nr. 47. Dette er et viktig virkemiddel i klima- og naturforvaltningen, i tillegg til at oppdaterte planer vil gi en langt mer forutsigbar situasjon for utbyggere og grunneiere. Vi minner kort om at *karbonrike arealer* inkluderer ålegrasenger og tareskoger, jf. *Nasjonale forventninger* nr. 48.

Generelle råd om arealplanlegging for fiskeri og akvakultur
På nettsiden Arealplaner (fiskeridir.no)[7] har Fiskeridirektoratet samlet sin generelle planveiledning om fiskeri og akvakultur. Der informerer vi og gir råd om blant annet

- arealbehovet til sjømatnæringene
- kunnskapsgrunnlaget i kartløsningen «Yggdrasil»
- kriterier Fiskeridirektoratet benytter for å vurdere hvilke spørsmål som er av nasjonal eller vesentlig regional betydning innenfor saksområdene fiskeri, og tang og tarehøsting, jamfør plan- og bygningsloven § 5-4
- hvordan fiskeri- og akvakulturinteresser kan sikres i plankart og -bestemmelser

Fiskeridirektoratets kartløsning Yggdrasil inneholder data om bl.a. kystnært fiskeri, akvakulturlokaliteter og marint miljø. Vi oppfordrer kommunen til å bruke kartverktøyet aktivt i planleggingen av sjøarealene. Kartvisningen «Plan og sjøareal» er tilpasset arealplanlegging. Datasett kan også lastes ned fra nettstedet.

Om videre planprosess
Fiskeridirektoratet ber om at innspillene ovenfor blir tatt hensyn til i det videre planarbeidet. Ved videre kontakt i saken, vær vennlig å vise til vårt saksnr. 24/10739 og benytte e-post-adressen postmottak@fiskeridir.no.

Med hilsen

Tom Hansen
seksjonssjef

Knut Kristian Skjolden
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten håndskreven underskrift.

[7] https://www.fiskeridir.no/Areal-og-miljo/Areal/Arealplaner

Mottakerliste:

Risør Kommune	Postboks 158	4952	RISØR

Kopi til:

Kystverket	Postboks 1502	6025	Ålesund
Statsforvalteren I Agder	Postboks 504	4804	Arendal
Sør-Norges Fiskarlag	Postboks 936	6001	Ålesund
Tvedestrand og Risør Fiskerlag	Dalheikneika 8	4912	GJEVING